

Hogeschool Rotterdam

Communication and Multimedia Design

Beperkte opleidingsbeoordeling

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Communication and Multimedia Design van de Hogeschool Rotterdam. De beoordeling is uitgevoerd door een visitatiepanel dat door NQA in opdracht van Hogeschool Rotterdam is samengesteld. Het panel is in overleg met de opleiding samengesteld en is voorafgaand aan de visitatie goedgekeurd door de NVAO.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Het is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling* van de NVAO (22 november 2011) en het *NQA Protocol 2013 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 25 en 26 september 2013.

Het visitatiepanel bestond uit:

De heer drs. J. van Mastrigt-Ide (voorzitter, domeindeskundige)

De heer drs. G.D. Rijken (domeindeskundige)

De heer drs. P.J. Bogaards (domeindeskundige)

Mevrouw A.N. van de Kamp (studentlid)

Mevrouw drs. M. Schoots, freelance auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel.

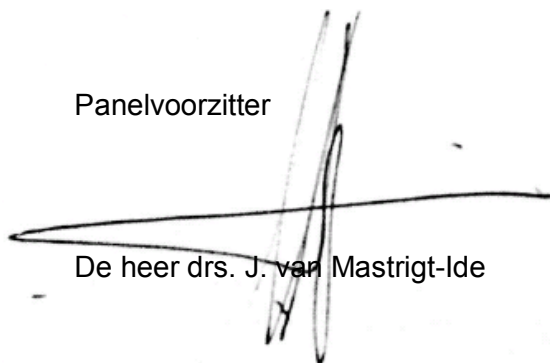
Bij de aanvraag werd door de instelling een kritische reflectie aangeboden die naar vorm en inhoud voldeed aan de eisen van het desbetreffende beoordelingskader van de NVAO en aan de eisen van het *NQA Protocol 2013*.

Het panel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De kritische reflectie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

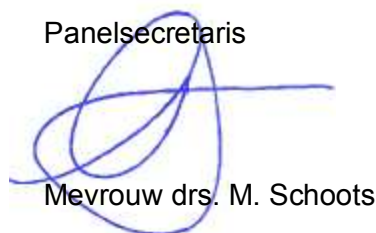
Utrecht, 5 december 2013

Panelvoorzitter

De heer drs. J. van Mastrigt-Ide

Panelsecretaris

Mevrouw drs. M. Schoots

Samenvatting

Het panel beoordeelt de varianten voltijd en deeltijd van de hbo-bacheloropleiding Communication and Multimedia Design van de Hogeschool Rotterdam in haar geheel als **voldoende**.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De opleiding leidt op tot diverse beroepen die binnen de drie beroepsrollen van creative conceper, visual designer en interaction designer vallen. De opleiding onderscheidt zich van andere Communication and Multimedia Design (CMD) opleidingen door een focus op meaningful design (duurzame waarde voor de klant creëren) en conceptontwikkeling (het concept als middel om tot een interactief ontwerp te komen). De profilering van de opleiding is relevant voor de beroepspraktijk. De opleiding maakt gebruik van het Beroeps- en Competentieprofiel CMD uit 2013. Op basis van dit landelijke profiel heeft de opleiding in samenwerking met het werkveld negen eindkwalificaties geformuleerd. De eindkwalificaties worden door de opleiding gehanteerd op drie beheersingsniveaus. Twee van de negen eindkwalificaties (Onderzoeken en Conceptontwikkeling) sluiten aan bij het hbo-masterniveau, wat naar mening van het panel niet optimaal past bij de beroepsrollen en de focus die de opleiding heeft gekozen. De opleiding heeft een voldoende internationale oriëntatie, die gebaseerd is op contacten en vergelijkingen met verschillende buitenlandse universiteiten. Het panel beoordeelt deze standaard als voldoende.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

De eindkwalificaties zijn adequaat geconcretiseerd in leerdoelen per module. De opleiding past het Rotterdams Onderwijs Model (ROM) toe en heeft drie hoofdlerlijnen: de kennisgestuurde, praktijkgestuurde en studentgestuurde leerlijn. De opleiding maakt gebruik van constructivistisch leren, de leercyclus van Kolb, learning by doing en reflective practitioner bij de invulling van de werkvormen. Deeltijdstudenten volgen de modules in een andere volgorde dan voltijdstudenten, ze voeren opdrachten uit aan de hand van de eigen werkomgeving in plaats van casuïstiek en ze maken een aantal portfolio's met werkproducten in plaats van een stage en enkele opdrachten. In het programma wordt voldoende aandacht besteedt aan internationale oriëntatie door onder andere buitenlandse excursies, internationale context in bepaalde modules en buitenlandse gastdocenten. In het programma wordt te weinig aandacht besteedt aan de eindkwalificaties Verbeelden en Realiseren en daarmee aan het vormgeven en materialiseren van concepten en producten. De opleiding heeft uitgebreide aandacht voor onderzoeksvaardigheden en er is een groeiende invloed van lectoraten op de opleiding. Studenten werken in de opleiding op constructieve wijze samen aan concepten, ook met studenten van andere opleidingen. De opleiding hanteert de wettelijke toelatingseisen voor een hbo-bacheloropleiding en sluit vooral goed aan op studenten van grafische mbo-lycea. Studenten krijgen ruime mogelijkheden voor extra bijlessen en eigen accenten in de opleiding en een aantal studenten neemt deel aan het honoursprogramma.

Er wordt gewerkt met een docententeam van 35 docenten, waarvan 28 procent een masterdiploma heeft en 11 procent een masteropleiding volgt. De docenten zijn deskundig in hun vakgebied, betrokken en didactisch geschoold. Een aantal docenten heeft beperkte ervaring met ontwerpen in de praktijk. De opleiding maakt gebruik van een onderwijsbalie, door studenten ingerichte leslokalen en geschikte werkruimten op drie verdiepingen in het gebouw. Ook is er een FabLab in het gebouw en maken studenten gebruik van de gezamenlijke mediathek met de Willem de Kooning Academie (kunstacademie) en de bibliotheek van de Erasmus Universiteit. De digitale leeromgeving N@tschool werkt niet naar tevredenheid van studenten, waardoor zij uitwijken naar andere digitale communicatiemiddelen zoals Facebook en Dropbox. De onderwijsleeromgeving is voldoende samenhangend en wordt goed geborgd door daartoe geëigende commissies zoals de opleidingscommissie, de curriculumcommissie, de beroepenveldcommissie en klassenvertegenwoordigers. Het panel beoordeelt deze standaard als voldoende.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De toetsvormen en organisatie van toetsen zijn adequaat beschreven in het Toetsplan CMD en de toetscriteria zijn duidelijk beschreven in rubrics. De opleiding zet formatieve en summatieve toetsing in en gebruikt hiervoor verschillende toetsvormen. Beoordelaars doen weinig uitspraken over de inhoudelijke kwaliteit van gemaakt concepten en producten en deze zijn bij veel opdrachten van ondergeschikt belang. De beoordelingscriteria richten zich –net als het onderwijs- met name op de (onderzoeks)stappen die studenten moeten nemen, en te beperkt op de inhoud en kwaliteit van creatieve concepten. Het duurt soms lang voordat cijfers worden ingevoerd in de systemen. De toetsing van het werkplekleren bij deeltijdstudenten is goed geborgd. Regels en beleid voor toetsing zijn onder andere vastgelegd in de OER. De Examencommissie borgt de kwaliteit van eindwerkstukken door steekproeven van scripties te controleren aan de hand van een checklist. De toetscommissie controleert steekproefsgewijs de kwaliteit en het niveau van de tussentijdse toetsen. Studenten worden adequaat voorbereid op het afstuderen en het afstudeerproces bestaat uit logische stappen. De kwaliteit en kwantiteit van de afstudeerbegeleiding is wisselend. Het beoordelingsproces bij het afstuderen is inzichtelijk en adequaat en er vindt voldoende kallibratie plaats tussen beoordelaars. Er worden relatief vaak (te) hoge cijfers gegeven voor het afstuderen. Afgestudeerden functioneren over het algemeen naar tevredenheid van het werkveld, hoewel klantcontact en toolbeheersing vooral na het afstuderen in de praktijk worden geleerd. Het afstudeerwerk bestaat uit een onderzoeksscriptie en een bijbehorend interactief concept. Het panel heeft over het eindniveau van twee afstudeerdossiers getwijfeld, maar beoordeelt het niveau van alle negentien bestudeerde afstudeerwerken als voldoende op basis van gesprekken met de afstudeerbegeleiders. Het panel ziet een aantal structurele verbetermogelijkheden voor het afstuderen. Het betreft het sturen van studenten op een passend niveau van de afstudeeronderwerpen, het inzetten van onderzoek ten behoeve van het interactieve concept, consequente bronvermelding en het geven van minder hoge cijfers. Positieve punten in de afstudeerwerkstukken zijn de vaste processtappen die studenten doorlopen en de originaliteit en maatschappelijke relevantie van onderwerpen. Het panel beoordeelt deze standaard als voldoende.

Inhoudsopgave

1	Basisgegevens van de opleiding	9
2	Beoordeling	11
	Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	11
	Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	13
	Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten	18
3	Eindoordeel over de opleiding	23
4	Aanbevelingen	25
5	Bijlagen	27
	Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding	29
	Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma	33
	Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris	39
	Bijlage 4: Bezoekprogramma	43
	Bijlage 5: Bestudeerde documenten	47
	Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	51
	Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid	53

1 Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens van de opleiding

1. Naam opleiding in CROHO	Communication and Multimedia Design
2. Registratienummer opleiding in CROHO	34092
3. Oriëntatie en niveau	Hbo-bachelor
4. Aantal studiepunten	240
5. Varianten	Voltijd, deeltijd
6. Locatie	Rotterdam
7. Jaar vorige visitatie en datum besluit NVAO	Vorige visitatie: 2007 Besluit NVAO: 1-9-2009
8. Code of conduct	Is getekend

Administratieve gegevens van de instelling

9. Naam instelling	Hogeschool Rotterdam
10. Status instelling	Bekostigd
11. Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Aangevraagd, resultaat verwacht in 2013

Kwantitatieve gegevens over de opleiding

Tabel 1: Uitval uit het eerste jaar

Cohort		2006	2007	2008	2009	2010	2011
Uitval	Voltijd	31,9%	44,5%	29,4%	33,8%	38,2%	33,5%
	Deeltijd	0%	100%	0%	28,6%	34,6%	53,8%

Tabel 2: Uitval uit de bachelor

Cohort		2006	2007	2008
Uitval	Voltijd	10,9%	8,9%	10,6%
	Deeltijd	0%	50%	0%

Tabel 3: Bachelorrendement

Cohort		2005	2006	2007
Rendement	Voltijd	54,9%	48,9%	66,7%
Rendement	Deeltijd	100%	100%	...%

Tabel 4: Docentkwaliteit

Graad	MA	PhD
Percentage	28%	3%

Tabel 5: Student-docentratio

Ratio voltijd & deeltijd	1:29
--------------------------	------

Tabel 6: Contacturen per week

Studiejaar	1	2	3	4
Contacturen	594	577	420	318

2 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder per standaard van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Het eindoordeel over de opleiding volgt in hoofdstuk 3.

De opleiding wordt in twee varianten aangeboden: voltijd en deeltijd. De meeste bevindingen, overwegingen en oordelen zijn op beide varianten van toepassing. Daar waar de varianten van elkaar verschillen is dat expliciet in de tekst aangegeven.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

Beroep en profilering

De opleiding Communication and Multimedia Design (CMD) leidt op tot ontwerper van betekenisvolle (interactieve) communicatieproducten, -diensten en -belevingen. De ontwerper zet hierbij de wensen, behoeften en eigenschappen van gebruikers centraal en betreft de gebruikers bij het ontwerpproces. De afgestudeerde bedenkt nieuwe concepten en oplossingen en enthousiasmeert anderen hierover met behulp van prototypen en dialogen. Tot 2010 had de opleiding een brede profilering die gericht was op ontwerp, marketing en ICT. Daarna heeft de opleiding hierin specifieke keuzes gemaakt en nu leidt de opleiding op voor drie beroepsrollen: creative concepter, visual designer en interaction designer. De opleiding onderscheidt zich hierbij van andere CMD-opleidingen door een focus op meaningful design (duurzame waarde voor de klant creëren) en conceptontwikkeling (het concept als middel om tot een interactief ontwerp te komen). Het panel beoordeelt de profilering als relevant voor de beroepspraktijk.

Eindkwalificaties

De opleiding maakt gebruik van het landelijke Beroeps- en Competentieprofiel CMD. Dit profiel is voor het eerst tot stand gekomen in 2008 en de laatste versie dateert uit 2013. Het profiel is in een samenwerking tussen het werkveld en tien Nederlandse CMD-opleidingen tot stand gekomen en bestaat uit het beroepsbeeld, het beroepsmodel, de competenties en de Body of Knowledge and Skills. De opleiding heeft op basis van het landelijke profiel en in samenwerking met het werkveld negen eindkwalificaties geformuleerd (zie Bijlage 1). De eindkwalificaties worden gehanteerd op drie beheersingsniveaus, die concreet zijn beschreven aan de hand van de opleidingsfase, aard van taken, aard van de context, mate van zelfstandigheid en focus. De graad die wordt verleend is de Bachelor of Communication and Multimedia Design.

De opleiding heeft gekozen voor een relatief zware nadruk op onderzoeksvaardigheden. Het panel stelt vast dat twee van de negen eindkwalificaties (Onderzoeken en Conceptontwikkeling) aansluiten bij de kwalificaties van de Dublin descriptor 'Kennis en inzicht' van een hbo-masteropleiding. De opleiding heeft hier bewust voor gekozen in overleg met haar werkveldcommissie. Het panel is echter vanuit haar praktijkervaring van mening dat een hbo-bachelor niveau voor 'Kennis en inzicht' beter past bij de gekozen focus en beroepsrollen van de opleiding. Het panel wil de opleiding meegeven dat onderzoek wel degelijk relevant is voor het werkveld, maar alleen als het toegepast onderzoek betreft dat in dienst staat van het komen tot een concept of product. De manier waarop de twee eindkwalificaties Onderzoeken en Conceptontwikkeling nu zijn geformuleerd sluiten hier onvoldoende op aan. De opleiding zou naar mening van het panel haar doelen voor onderzoek minder academisch en meer ontwerpgericht moeten stellen.

Internationale oriëntatie

De opleiding vindt een internationale oriëntatie belangrijk voor haar studenten en docenten, omdat afgestudeerden te maken kunnen krijgen met internationale vakgenoten en verschillende culturen. Docenten hebben de afgelopen jaren internationale en buitenlandse conferenties over het vakgebied bijgewoond in onder andere Berlijn, Istanbul, Antwerpen, Delft en Parijs. Daarnaast is de opleiding sinds 2012 bezig om een internationaal netwerk op te zetten met universiteiten die vergelijkbare opleidingen aanbieden. Er zijn onder andere gesprekken gevoerd met Stockholm University, Fachhochschule Berlijn en Yildiz University (Istanbul). De opleiding heeft haar profiel vergeleken met buitenlandse opleidingen en heeft hierbij geconcludeerd dat de curricula te veel van elkaar verschillen om direct tot aanpassingen van de eigen opleiding te leiden. Het panel is van mening dat de opleiding een voldoende internationale oriëntatie heeft.

Overwegingen en conclusie

De opleiding maakt gebruik van het landelijke Beroeps- en Competentieprofiel CMD uit 2013, dat in samenwerking met andere CMD-opleidingen en het werkveld tot stand is gekomen. De opleiding heeft een relevante eigen focus gekozen binnen het landelijke profiel, waarbij conceptontwikkeling en betekenisvol ontwerp centraal staan. De meeste eindkwalificaties richten zich op het hbo-bachelorniveau en twee eindkwalificaties sluiten aan op het hbo-masterniveau. Een hbo-bachelorniveau voor alle eindkwalificaties past naar mening van het panel beter bij de door de opleiding gekozen focus en beroepsrollen. De opleiding heeft een voldoende internationale oriëntatie.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidings specifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Bevindingen

Opbouw programma

De eindkwalificaties zijn adequaat uitgewerkt in leerdoelen per module. De leerdoelen worden gecommuniceerd aan studenten en docenten in de modulewijzers. De opleiding past het Rotterdams Onderwijs Model (ROM) toe en heeft op basis van dit model drie hoofdlerlijnen: de kennisgestuurde, praktijkgestuurde en studentgestuurde leerlijn. Binnen de kennisgestuurde leerlijn zijn vijf inhoudelijke leerlijnen benoemd: research, concept development, design, prototyping en media theory & creativity. De praktijkgerichte leerlijn bestaat uit projectonderwijs en stage (voltijd), werkplekleren (deeltijd) en afstuderen. Binnen de studentgestuurde leerlijn volgen studenten keuzemodules, de minor en studieloopbaancoaching. De opleiding bestaat uit kennisgerichte modules en praktijkprojecten die elkaar afwisselen of gelijktijdig worden aangeboden. De deeltijdopleiding heeft een andere structuur en verdeling van studiepunten dan de voltijdopleiding. Voorheen behoorde de deeltijdopleiding bij het cluster Business IT & Management en Informatica, samen met andere deeltijdopleidingen. De deeltijdopleiding wordt sinds september 2012 aangestuurd door hetzelfde onderwijsmanagement als de voltijdopleiding. De projecten voor voltijdstudenten richten zich op casuïstiek en opdrachten uit verschillende organisaties en de projecten voor deeltijdstudenten worden uitgevoerd in de eigen werkpraktijk. Op die manier passen de deeltijdstudenten de kennis direct toe op hun eigen werk in projecten. De curriculumcommissie is voornemens om de programma's van deeltijd en voltijd gefaseerd meer te synchroniseren. Het panel constateert dat het voltijd- en deeltijdprogramma beiden logisch opbouwen wat betreft inhoud en niveau.

Kennis, beroepsvaardigheden en internationale oriëntatie

De opleiding start met een project van vier weken waarin de student kennismaakt met het vakgebied en een game concept ontwikkelt. Het eerste studiejaar richt zich vervolgens op de ontwikkeling van basiskennis en -vaardigheden, bijvoorbeeld voor visuele vormgeving, ideeontwikkeling, interaction design, gebruikersonderzoek en relevante software. Deze kennis en vaardigheden worden toegepast in een integraal praktijkproject (voltijd) of in de eigen werkomgeving (deeltijd). De praktijkprojecten bestaan uit casuïstiek of uit werkelijke opdrachten van opdrachtgevers, zoals de Gemeente Rotterdam. Ook in het tweede studiejaar worden zowel kennisgestuurd onderwijs als projecten aangeboden. Het derde studiejaar begint met een stage waarna de student een combinatie van verdiepende en verbredende modules volgt. Ook werkt de student aan experimentele en exploratieve opdrachten in het MediaLab, samen met studenten van de opleiding Mediatechnologie en Communicatie. Het vierde jaar start met een minor, waarna de student zich richt op het afstuderen in de laatste fase van de opleiding. Studenten gaan mee op een verplichte studiereis naar Berlijn in het derde studiejaar, waar ze werken aan opdrachten, bedrijven en conceptstores bezoeken en deelnemen aan workshops.

Ook bij andere modules vinden er excursies plaats naar het buitenland, zoals bij het Project internationaal en bij sommige minoren. Daarnaast loopt ongeveer zeven procent van de studenten stage in het buitenland, wordt er in meerdere modules aandacht besteedt aan crossculturele vaardigheden en wordt er gebruik gemaakt van buitenlandse gastdocenten. Ook krijgen voltijdstudenten in het tweede jaar modules Engels. De opleiding is voornemens om uitwisselingen van studenten en docenten met buitenlandse opleidingen te organiseren en organiseert in 2014 voor het eerst een 'international week' met buitenlandse docenten. Studenten beoordelen in de NSE 2013 de inhoud van de opleiding met een 3,5, de algemene vaardigheden met een 3,4 en de wetenschappelijke vaardigheden met een 3,4. Het panel vindt de inhoud van het programma van voldoende niveau en er zitten ruim voldoende internationale aspecten in het programma. Het studiemateriaal en de literatuur zijn naar mening van het panel op niveau, compleet en actueel. Het panel constateert echter op basis van de gesprekken, de producten van studenten en de beoordelingsformulieren dat er een sterke nadruk is op de beroepscompetenties Onderzoeken en Conceptontwikkeling en dat de competenties Verbeelden en Realiseren daardoor minder vaak aan bod komen. Het panel is van mening dat verbeelden en realiseren erg belangrijk zijn voor het werkveld en vindt dat de opleiding meer nadruk in het programma zou moeten leggen op het concreet vormgeven en materialiseren van concepten.

Onderzoek

Studenten volgen vanaf het eerste studiejaar modules die zich op onderzoek richten zoals Design research and use context, Trends research en Design theory. Bij alle projecten en opdrachten passen studenten onderzoeksvaardigheden toe en is onderbouwing van concepten een belangrijk onderdeel van de uitwerkingen van studenten. Het Kenniscentrum Creating 010 bestaat uit meerdere onderzoeksprogramma's en lectoren en heeft een groeiende invloed op de opleiding. Er worden gastcolleges gegeven door lectoren, posterpresentaties gegeven over onderzoeksthema's, onderzoeksprojecten uitgevoerd met docenten en studenten en een aantal studenten zijn afgestudeerd bij een lector. Meerdere docenten werken één of twee dagen per week voor het lectoraat en onderzoeksthema's voor de opleiding worden door het lectoraat geformuleerd. Het panel ziet dat de opleiding veel aandacht besteedt aan het voldoen aan landelijke verwachtingen ten aanzien van onderzoeksvaardigheden en de plaats van onderzoek in de opleiding. De mate waarin de opleiding aandacht besteedt aan onderzoek en de organisatie daarvan is sterk te noemen en volgt de einkwalificaties, maar de manier waarop onderzoek wordt ingestoken is voor verbetering vatbaar (zie voor het oordeel van het panel op dit punt standaard 1 'Einkwalificaties'). Een voorbeeld van een onderzoeksproject in de opleiding dat het panel sterk vindt voor de competenties verbeelden en realiseren is het lectoraatsonderzoek 'Pursenality'. In dit project wordt een etnografische methode van onderzoek gehanteerd waarbij studenten aan de hand van de inhoud van iemand zijn tas een profiel van een persoon vaststellen en een nieuw creatief product voor die persoon ontwerpen.

Didactiek, werkvormen en begeleiding

De opleiding heeft haar didactisch concept afgeleid van de manier waarop een ontwerp tot stand komt. De ontwerper bepaalt tijdens het ontwerpproces wanneer welke beslissingen genomen moeten worden om tot een vernieuwend ontwerp te komen. De opleiding maakt gebruik van constructivistisch leren, de leercyclus van Kolb, learning by doing en reflective practitioner bij de invulling van de werkvormen. De opleiding biedt vanuit deze principes voldoende afwisselende werkvormen aan zoals hoorcolleges, werkcolleges, projectonderwijs (voltijd), simulaties, werkplekleren (deeltijd) en opdrachten bij cases. Ook werken studenten samen in interdisciplinaire groepen met studenten vanuit andere opleidingen aan projecten. De studiebegeleiding wordt door studenten in de NSE 2013 met een 3,2 beoordeeld en is naar mening van het panel adequaat. Studenten vertellen aan het panel dat de studieloopbaancoaching voldoet en studentgestuurd is. Studenten kunnen in een digitale agenda zien wanneer de studieloopbaancoaches beschikbaar zijn. Het panel vindt het didactische uitgangspunt en de werkvormen passen bij de inhoud van de opleiding. Het panel is positief over de manier waarop er in groepen studenten wordt gewerkt in de opleiding. Het feit dat er samengewerkt wordt met andere opleidingen vindt het panel tevens constructief en leerzaam.

Instroom, aansluiting vooropleiding en leerroutes

De opleiding hanteert de wettelijke toelatingseisen voor een hbo-bacheloropleiding. Studenten met een vooropleiding havo en een doorstroomprofiel Cultuur en maatschappij moeten tevens het Wiskunde A of B examen behaald hebben. Voor deeltijdstudenten geldt de aanvullende eis dat zij bij aanvang van de opleiding een baan hebben en dat zij bij aanvang van het tweede studiejaar een baan hebben die aansluit op de door de opleiding geformuleerde beroepsrollen en eindkwalificaties. De werkomgeving van deeltijdstudenten wordt gecontroleerd op basis van een jaarlijkse werkgeversverklaring, een CV en een werkdagboek van twee dagen. Vrijstellingen kunnen bij de examencommissie aangevraagd worden en worden toegekend als een student de leerdoelen van een module elders op bachelor- of masterniveau heeft behaald. De opleiding heeft gemiddeld 40 procent instroom vanuit grafische mbo-lycea. De opleiding heeft een aansluitend maar onderscheidend profiel ten opzicht van deze mbo-opleidingen. Het panel stelt dit vast op basis van het verschil tussen 'ontwerpen' (hbo-bachelor) en 'vormgeven' (mbo). Bij een ontwerp wordt integraal gekeken naar een concept dat een oplossing vormt voor een probleem, terwijl bij vormgeven de nadruk op het uiterlijk van een product ligt. Studenten die vanuit grafische lycea komen, ervaren een verbreding van hun kennis en vaardigheden. Het panel constateert in de gesprekken met studenten dat de opleiding goed aansluit op grafische lycea, maar dat studenten met een havo vooropleiding de aansluiting minder sterk vinden.

De opleiding biedt extra modules en ondersteuning als de student onvoldoende kennis of vaardigheden heeft. Het betreft bijvoorbeeld een NT2-cursus, bijspijkerkursussen, bijles van ouderejaars studenten of extra keuzemodules. Studenten krijgen ruime mogelijkheden om eigen accenten te leggen in de opleiding. Een studente vertelt bijvoorbeeld dat zij zich in een aantal opdrachten, de stage, de minor en bij het afstuderen heeft gericht op game design. Er is een honoursprogramma waaraan studenten vanaf het tweede studiejaar kunnen deelnemen en die de vermelding van 'Honours degree' bij het diploma kan opleveren.

Studenten dienen te voldoen aan voorwaarden en te solliciteren naar een plek in het honoursprogramma. Ongeveer twaalf studenten per jaar nemen deel aan het honoursprogramma.

Kwaliteit van het personeel

De opleiding werkt met een docententeam van 35 docenten die gezamenlijk 23,6 fte vervullen. Een derde van de docenten is naast het docentschap werkzaam in de beroepspraktijk en alle docenten die lesgeven aan de deeltijdvariant zijn werkzaam in de beroepspraktijk. De docenten die in vaste dienst zijn hebben een didactische opleiding gevolgd. Docenten ontwikkelen hun kennis en vaardigheden onder andere met scholing, symposia, netwerken en onderzoeksgroepen. Vier keer per jaar zijn er vaste scholingsdagen voor alle docenten met thema's zoals werken met toetsmatrijzen, didactiek en het formuleren van leerdoelen. Van de docenten heeft 28 procent een masterdiploma en volgt 11 procent een masteropleiding. De opleiding is van mening dat ze sterk creatief en praktisch gericht is, waardoor het hebben van een mastergraad niet voor alle docenten noodzakelijk of zelfs wenselijk is. Het panel onderschrijft deze mening, maar stelt ook vast dat de opleiding docenten stimuleert om een masteropleiding te volgen om aan landelijke verwachtingen te voldoen.

De opleiding heeft een onrustige periode achter de rug waarin veel wisselingen van directie hebben plaatsgevonden en de opleiding is verhuisd naar een andere locatie. Docenten geven in de gesprekken met het panel aan dat zij door de nieuwe, vaste directie sinds 2012 en de afgeronde verhuizing meer rust en stabiliteit ervaren. Dit vormt volgens docenten een goede basis om de nieuwe profilering verder door te voeren en de verbinding met elkaar en met studenten te vergroten. In de gesprekken met het panel geven studenten aan dat docenten open staan voor discussie over het vak, toegankelijk zijn tijdens de lessen en in vaste docentenkamers te vinden zijn. Het panel ziet een prettige organisatiecultuur die ruimte biedt voor verbinding en een betrokken, gedreven en deskundig docententeam. Wel constateert het panel dat een aantal docenten direct na afstuderen zijn gaan lesgeven en daardoor een beperkte ervaring met ontwerpen in de praktijk hebben.

Voorzieningen

De opleiding ambieert een fysieke onderwijsomgeving waarin studenten voldoende gefaciliteerd en gestimuleerd worden om te kunnen ontwerpen. De onderwijsbalie, leslokalen en werkruimten zijn sinds de verhuizing op drie verdiepingen in het gebouw gecentreerd. De opleiding heeft een openbaar FabLab dat ook open staat voor publiek. Er is een gezamenlijke mediatheek bij de Willem de Kooning Academie (tevens Hogeschool Rotterdam) en studenten kunnen gebruik maken van de universiteitsbibliotheek van de Erasmus Universiteit. De opleiding gebruikt N@tschool (intranet Hogeschool Rotterdam) voor module informatie, een app voor roosterwijzigingen en een digitale projectserver voor onderwijsprojecten. Van studenten wordt verwacht dat zij een eigen laptop aanschaffen en de opleiding biedt gratis ICT-ondersteuning voor laptops. In de NSE 2013 scoort informatie een 2,9 en studiefaciliteiten een 2,8. Het panel vindt de voorzieningen voldoende, maar heeft een aandachtspunt geconstateerd. Studenten geven bij het panel aan dat N@tschool niet goed werkt en dat zij daarom Facebook en Dropbox gebruiken om te communiceren en informatie uit te wisselen. Ook het panel vindt N@tschool niet gebruiksvriendelijk.

Het panel is positief over de fysieke ruimten die zij tijdens de rondleiding heeft gezien. Studenten kunnen gebruik maken van geschikte werkplekken. Er is een budget waarmee de klassen hun eigen lokaal kunnen inrichten en studenten mogen werkposters aan de muren hangen.

Samenhangende onderwijsleeromgeving

De curriculumcommissie bestaat uit vier docenten en de onderwijsmanager en beoordeelt het programma op samenhang, inhoud en actualiteit en doet voorstellen voor wijzigingen in het curriculum. De curriculumcommissie heeft periodiek contact met alumni, bedrijfsbegeleiders en de beroepenveldcommissie over de actualiteit van het curriculum. De curriculumcommissie komt wekelijks bijeen en bespreekt één keer per jaar met de modulehouder hoe de module past in het totale curriculum en aansluit op de eindkwalificaties. De modulehouder past dan eventueel de module en de lesmaterialen aan. Ook de opleidingscommissie bewaakt de samenhang van het programma. De opleidingscommissie bestaat uit studenten en docenten van de voltijd- en de deeltijdvariant. De opleidingscommissie komt minimaal vier keer per jaar bij elkaar en geeft gevraagd en ongevraagd adviezen over het curriculum aan de instituutsdirectie. De klassenvertegenwoordigers geven tevens input voor verbetering van de opleiding. De opleidingscommissie heeft de opleiding bijvoorbeeld recent geadviseerd over de hoge studielast in het derde studiejaar en de opleiding past het curriculum hierop aan per komend studiejaar. De opleiding heeft een beroepenveldcommissie die minimaal vier keer per jaar in een bijeenkomst gevraagd en ongevraagd advies geeft aan de opleiding. De leden van de beroepenveldcommissie met wie het panel spreekt, geven aan dat zij open kunnen discussiëren met de opleiding en dat advies regelmatig leidt tot aanpassingen in de opleiding. Docenten komen ongeveer twaalf keer per jaar bij elkaar voor teamoverleg en de begeleiders van onderwijsprojecten komen gedurende een project regelmatig bij elkaar om het onderwijs en de beoordeling op elkaar af te stemmen. Studenten beoordelen de algemene sfeer van de opleiding met een 3,7 en de studieomgeving met een 3,6 in de NSE 2013. Het panel is onder de indruk van de wijze waarop de opleiding een samenhangende onderwijsleeromgeving borgt. De verschillende borgingscommissies werken structureel samen en streven naar een hoge kwaliteit van de opleiding.

Overwegingen en conclusie

De eindkwalificaties zijn concreet uitgewerkt in leerdoelen. De opleiding zet het Rotterdams Onderwijsmodel in en hanteert op basis hiervan drie hoofdlerlijnen. De opleiding zet voldoende afwisselende werkvormen in. Het programma bouwt logisch op in niveau en studenten krijgen voldoende vaardigheden aangeboden. De opleiding heeft ruime aandacht voor onderzoek en onderzoeksvaardigheden en lectoren zijn actief betrokken bij het onderwijs. De eindkwalificaties Verbeelden en Realiseren krijgen te weinig aandacht in het programma. De opleiding sluit met name goed aan op de vooropleiding grafisch lyceum en studenten kunnen op verschillende manieren eigen accenten leggen in de opleiding. Het docententeam is deskundig en betrokken. De fysieke voorzieningen zijn adequaat. Het intranet N@tschool werkt niet naar tevredenheid van studenten. De opleiding borgt de samenhang en kwaliteit van het onderwijs op goede wijze. De onderwijsleeromgeving stelt studenten in staat om de eindkwalificaties te behalen.

Het panel ziet een aantal goede punten op deze standaard, maar vanwege de beperkte aandacht voor de eindkwalificaties Verbeelden en Realiseren komt het panel tot het oordeel *voldoende*.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

3.1 Systeem van toetsing

Toetsinstrumenten

De toetsvormen en organisatie van toetsing zijn beschreven in het Toetsplan CMD. De procedure, de toetscriteria (rubrics) en proeftoetsen zijn opgenomen in de modulewijzers. De opleiding maakt gebruik van summatieve toetsing en beschouwt daarnaast feedback en proeftoetsen als formatieve toetsing. De toetsvormen zijn verbonden aan de drie leerlijnen van het Rotterdams Onderwijsmodel. In de kennisgestuurde leerlijn wordt voornamelijk schriftelijk getoetst met multiple choice vragen, open vragen, essayvragen en het ontwerpen van concepten. In de praktijkgestuurde leerlijn wordt onder andere getoetst via projectportfolio's, presentaties, exposities, assessments en praktijkopdrachten. De stage wordt beoordeeld met een stageverslag. Deeltijdstudenten verzamelen gedurende de opleiding werkgerelateerde beroepsproducten voor de praktijkgestuurde leerlijn (zie verder 'Beoordeling en feedback' verderop bij deze standaard). Het panel stelt vast dat de opleiding een adequaat toetsplan hanteert en verschillende typen geschikte toetsvormen inzet die aansluiten op de leerlijnen.

Beoordeling en feedback

De toetscriteria zijn vastgelegd in rubrics die voorafgaand aan de toets aan studenten beschikbaar worden gesteld. Een rubric bestaat uit beoordelingscriteria met bijbehorende niveaubeschrijvingen voor de beoordelingen 'uitstekend', 'goed', 'voldoende' en 'onvoldoende'. Examinatoren leggen de beoordeling en feedback consequent vast op een beoordelingsformulier, op basis van de rubrics. Het panel vindt de beoordelingsformats onderwijskundig sterk, maar constateert dat de beoordelingen zich inhoudelijk met name richten op de (onderzoeks)stappen die een student moet volgen om tot een concept te komen. Het eindproduct is bij de tussentijdse toetsing van ondergeschikt belang en het panel ziet op de beoordelingsformulieren weinig (criteria voor) concrete uitspraken van beoordelaars over de inhoudelijke kwaliteit van een creatief concept. Verder zijn studenten beperkt tevreden over de informatievoorziening rondom toetsresultaten. Studenten geven bij het panel aan dat het soms lang duurt voordat cijfers zijn ingevoerd. Deeltijdstudenten worden individueel beoordeeld in de praktijkgestuurde leerlijn in plaats van een aantal opdrachten en de stage die voltijdstudenten doorlopen.

Aan het einde van studiejaar twee en drie worden deeltijdstudenten in een assessment volgens de STARR-methodiek en op basis van een portfolio en werkopdrachten getoetst op de vorderingen voor alle Dublindescriptoren. Aan het einde van het vierde studiejaar vindt een final assessment plaats op basis van een zelfbeoordeling, werkgeversverklaring en bewijsstukken uit de beroepspraktijk. Het panel stelt aan de hand van de bestudeerde documentatie, het beoordelingsdossier voor het assessment en de gesprekken met studenten vast dat de werkervaring van deeltijdstudenten adequaat wordt getoetst. De opdracht voor het assessment is uitgebreid, volledig en doet recht aan alle indicatoren die in het assessment gemeten worden.

Kwaliteitsborging toetsing en beoordeling

De regels en het beleid voor toetsing zijn vastgelegd in de OER en het Reglement van het afnemen van tentamens en examens. De instituutbrede Examencommissie controleert sinds 2013 steekproefsgewijs de kwaliteit en het niveau van afstudeerscripties op basis van een checklist. De Examencommissie heeft de opleidings specifieke toetscommissie gemandateerd om de toetskwaliteit periodiek te controleren. De toetscommissie controleert de toetsen van acht modules per jaar en rapporteert hierover jaarlijks aan de Examencommissie. Examinatoren geven in de gesprekken met het panel aan dat de adviezen van de toetscommissie serieus worden genomen en dat examinatoren regelmatig zelf om feedback vragen aan de toetscommissie. Ook stemmen examinatoren beoordelingen met elkaar af door specifieke producten van studenten met elkaar te bespreken. De modulebeheerders stellen rubrics per module op en de curriculumcommissie controleert of toetsen aansluiten bij de leerdoelen. Toetsen worden opgesteld door docenten, die als examinator zijn aangewezen. Bij de Hogeschool Rotterdam worden alle docenten als examinator aangesteld door de Examencommissie. Het panel stelt vast dat de Examencommissie de kwaliteit van de toetsing goed borgt, met uitzondering van de individuele bijdrage aan groepswork in de eerste studie jaren (zie hiervoor ook 'Beoordeling en feedback' bij deze standaard).

3.2 Realisatie van de beoogde eindkwalificaties

Opbouw afstudeerfase

Voltijd en deeltijdstudenten tonen bij het afstuderen op dezelfde wijze aan dat zij alle eindkwalificaties beheersen. Het afstuderen bestaat uit het schrijven van een onderzoeksscriptie en het opleveren van een prototype van een bijbehorend creatief concept. De totale afstudeerfase bestaat uit 24 EC en duurt twintig weken. De voorbereiding op het afstuderen start in het derde studiejaar met de oriëntatie op afstudeeronderwerpen en -organisaties samen met de studieloopbaancoach en in de module Design this. In september van het vierde studiejaar volgt een kick-off van het afstuderen en schrijven studenten een onderzoeksvoorstel tijdens de module Thesis proposal. Het voorstel moet een opdracht voor een organisatie zijn die de student in staat stelt om alle eindkwalificaties aan te tonen. Er zijn tijdens deze module wekelijks 'Thesis proposal labs' om het onderzoeksvoorstel te ontwikkelen en te verbeteren. Als de student akkoord krijgt op het onderzoeksvoorstel van de afstudeervoorzitter en de bedrijfsbegeleider, start de afstudeerfase.

De afstudeervoorzitter en de toegewezen afstudeerdocent begeleiden vervolgens de student wat betreft het proces en het afstudeerproduct. Ook de bedrijfsbegeleider geeft inhoudelijke begeleiding vanuit de organisatie waar de student afstudeert. Zes weken na de start van het afstudeertraject presenteren studenten met een posterpresentatie hun voorlopige onderzoeksresultaten en concept. Acht weken later is er een groenlicht presentatie waarin de student een formatieve beoordeling van zijn afstudeerwerk krijgt. Weer zes weken daarna presenteert de student zijn resultaten in een scriptie waarin het onderzoeksproces staat beschreven en een prototype van een interactief product. Alumni geven in de gesprekken met het panel aan dat de hoeveelheid en de kwaliteit van de afstudeerbegeleiding wisselend is. Een aantal alumni hebben goede en uitgebreide begeleiding ervaren en een aantal alumni hebben een te beperkte begeleiding ervaren. Het panel beoordeelt de voorbereiding op het afstuderen en de opbouw van de afstudeerfase als voldoende. Het panel constateert dat de afstudeerbegeleiding van wisselende kwaliteit en kwantiteit is.

Beoordeling afstuderen

De student presenteert en verdedigt zijn eindproduct en scriptie aan een afstudeercommissie die bestaat uit de afstudeervoorzitter, de afstudeerdocent en twee vertegenwoordigers uit het werkveld. De vertegenwoordigers vanuit het werkveld hebben een adviserende rol bij de beoordeling. De twee begeleiders beoordelen de afstudeerproducten en de presentatie gezamenlijk. Als beide beoordelaars het niet eens zijn, bepaalt de afstudeervoorzitter. De presentatie bepaalt 20 procent van het eindcijfer, de scriptie en het prototype bepalen elk 40 procent van het eindcijfer. De toetscommissie controleert of de beoordelingsformulieren van het afstuderen correct en conform het beoordelingsmodel zijn ingevuld. De afstudeerdocenten stemmen de beoordeling bij het afstuderen vijf keer per jaar met elkaar af in kallibreersessies, waarbij zij scripties en concepten van studenten bespreken. Eén keer per jaar laat de opleiding een aantal scripties door vertegenwoordigers van collega-opleidingen bij andere hogescholen beoordelen. Studenten die willen afstuderen met een honoursdegree, dienen extra competenties aan te tonen in een assessment en worden hierbij extra begeleid. Het panel constateert dat studenten bij het afstuderen relatief hoge cijfers behalen en dat een relatief groot aantal studenten afstudeert met cijfers van acht tot tien. Studenten geven in de gesprekken met het panel aan dat zij vinden er te (snel) hoge cijfers gegeven worden bij het afstuderen.

Functioneren afgestudeerden

De opleiding houdt zicht op haar afgestudeerden door eigen alumni onderzoek, netwerkbijeenkomsten met alumni en LinkedIn contacten. Uit de hbo-monitor 2011 blijkt dat 69 procent van de afgestudeerde respondenten tevreden is over de aansluiting van de opleiding op hun werk. Ook is 84 procent van de afgestudeerden tevreden over de aansluiting van het opleidingsniveau op hun functieniveau. Van de respondenten werkt 36 procent in de interaction design, 21 procent in front-end-development, 7 procent in visual design en 7 procent in projectmanagement. Alumni vinden dat zij vooral hebben geleerd om procesmatig en onderbouwd te werken en concepten op te zetten. Ze vinden de rol van interaction designer het beste passen bij wat ze hebben geleerd in de opleiding. Volgens de hbo-monitor is 11 procent van de afgestudeerden zzp'er.

De beroepenveldcommissie heeft in 2013 beoordeeld dat afgestudeerden op voldoende niveau functioneren, maar dat klantencontact nog een aandachtspunt is. Ook alumni vertellen in de gesprekken met het panel dat zij klantcontact hebben geleerd in hun eerste baan na het afstuderen. Het panel vindt klantcontact en daarmee het leren co-creëren met klanten van essentieel belang en ziet dit om die reden als een terecht verbeterpunt voor de opleiding. Juist in de samenwerking met klanten leren studenten werken met de in het werkveld reële uitdagingen en beperkingen wat betreft tijd, geld en voorkeuren van de opdrachtgever. Het panel vindt dat afgestudeerden voldoende worden voorbereid op hun beroep en naar tevredenheid van het werkveld functioneren, maar dat er meer aandacht mag zijn voor klantcontact in de opleiding.

Oordeel eindniveau

Het panel heeft in totaal negentien afstudeerdossiers bestudeerd voorafgaand aan en tijdens het visitatiebezoek. De afstudeerdossiers bestaan uit een onderzoekscriptie, een bijbehorend interactief concept en een beoordelingsformulier. Vier afstudeerdossiers zijn door de opleiding zelf geselecteerd en vijftien afstudeerdossiers zijn door het panel geselecteerd. Er zijn vier deeltijd dossiers bestudeerd en vijftien voltijd dossiers.

Het panel heeft over het niveau van twee afstudeerdossiers getwijfeld. Eén van deze dossiers bevat een zwakke onderzoekscriptie en een sterk eindproduct en één dossier bevat een zwak eindproduct en een sterke onderzoekscriptie. Voor beide dossiers is in gesprekken met de afstudeerbegeleiders vastgesteld dat het eindniveau voor deze studenten behaald is. De afstudeerbegeleiders hebben hiervoor verslag gedaan van conceptuele ontwikkeling die mondeling heeft plaatsgevonden en een verdere uitwerking van het zwakke concept en onderzoek laten zien. Hiermee beoordeelt het panel het eindniveau van alle afstudeerdossiers als voldoende.

Positieve punten die het panel in de afstudeerdossiers ziet, zijn de vaste processtappen die de studenten bij hun onderzoek doorlopen en de originaliteit en maatschappelijke relevantie van de onderwerpen. Daarnaast constateert het panel dat er een aantal verbeterpunten zijn voor het afstuderen. Ten eerste stelt het panel vast dat de opleiding zich wat betreft onderzoeksvaardigheden (zie standaard 1 'Eindkwalificaties' en standaard 2 'Onderzoek') en onderwerpskeuze tijdens het afstuderen grotendeels richt op het masterniveau. Hierdoor ziet het panel dat studenten soms hebben geworsteld met het behalen van de hoge ambities die ze met hun probleemstelling inzetten en deze niet altijd konden waarmaken. Ten tweede staan de onderzoeken meestal te los van het interactieve concept of ontwerp. Het onderzoek leidt niet direct tot het concept (zie ook 'Beoordeling en feedback' bij standaard 3). De opleiding heeft aangegeven dat zij dit graag wil en ook kan verbeteren. Vanwege recente landelijke eisen voor onderzoek is de opleiding hierin nog zoekende geweest. Tot slot is bronvermelding niet altijd consequent uitgevoerd en zijn cijfers aan de hoge kant.

Overwegingen en conclusie

De toetsvormen en beoordelingscriteria zijn concreet beschreven en inzichtelijk voor docenten en studenten. De opleiding zet gevarieerde summatieve en formatieve toetsing in. Het werkplekleren van deeltijdstudenten wordt goed geborgd en getoetst. Beoordelingen van tussentijdse toetsen richten zich te veel op processtappen en onderzoeksvaardigheden en te weinig op het creatieve concept of product.

Overige facetten van toetsing en beoordeling worden goed geborgd door daartoe geëigende commissies. De voorbereiding op het afstuderen en de opbouw van de afstudeerfase zijn adequaat. De begeleiding bij het afstuderen is wisselend wat betreft kwaliteit en kwantiteit. Het beoordelingsproces bij het afstuderen is adequaat en wordt onder andere geborgd met kallibreersessies van afstudeerbeoordelaars. Afgestudeerden functioneren naar tevredenheid van het werkveld en vinden over het algemeen werk dat aansluit bij de opleiding. Het hbo-bachelorniveau van alle bestudeerde afstudeerdossiers is aangetoond. Belangrijke structurele verbeterpunten voor het afstuderen betreffen het nagestreefde niveau van de afstudeervragen en de aansluiting van onderzoek op het te realiseren concept.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

3 Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel voltijd	Oordeel deeltijd
1 <i>Beoogde eindkwalificaties</i>	Voldoende	Voldoende
2 <i>Onderwijsleeromgeving</i>	Voldoende	Voldoende
3 <i>Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties</i>	Voldoende	Voldoende

Overwegingen en conclusie

Alle drie de standaarden van het beoordelingskader zijn met een voldoende beoordeeld voor de varianten voltijd en deeltijd. Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding Communication and Multimedia Design van Hogeschool Rotterdam als **voldoende**.

4 Aanbevelingen

Het panel adviseert de opleiding om aandacht te besteden aan de volgende zaken.

Balans onderzoek en inhoud

De belangrijkste aanbeveling van het panel betreft de balans tussen onderzoek en inhoud in de opleiding. Het panel adviseert de opleiding om onderzoek meer in dienst te stellen van het komen tot een concept of product. Hierbij kan het onderwijsmanagement haar eigen beschrijving van 'Research through design' volgen: onderzoek ten bate van het ontwerp of concept. Dat kan door bijvoorbeeld meer gebruik te maken van praktische onderzoeksmethoden zoals best practices bestuderen en gebruikersobservatie. Ook denkt het panel aan methoden waarbij studenten eerst een creatief concept maken en hierop daarna met hulp van theorie en best practices reflecteren, waarna ze het concept kunnen verbeteren. In het verlengde van bovenstaande aanbeveling adviseert het panel de opleiding om de doelen voor de competenties onderzoeken en conceptualiseren bij te stellen naar hbo-bachelorniveau. Daarnaast kan de inhoudelijke kwaliteit van de opleiding naar mening van het panel verbeterd worden door de competenties verbeelden en realiseren meer in balans met onderzoek aan bod te laten komen in de opleiding.

Voorbereiding arbeidsmarkt

In lijn met de bevinding van de werkveldcommissie adviseert het panel de opleiding om meer aandacht te besteden aan klantcontact en het leren co-creëren met opdrachtgevers. Daarnaast constateert het panel dat het aantal zzp'ers in het vakgebied toeneemt en dat 11 procent van de alumni zzp'er is. Het panel denkt dat studenten erbij gebaat zijn als de opleiding studenten (nog meer) op het (zelfstandig) ondernemerschap voorbereidt.

Afstuderen

Het panel adviseert de opleiding om de kwaliteit van de afstudeerwerken te verbeteren door aandacht te schenken aan het nagestreefde niveau van de afstudeervragen en de integratie van onderzoek en concept. Ook kan de opleiding aandacht geven aan een consequente bronvermelding en het geven van meer gematigde cijfers.

N@tschool

Het panel adviseert de opleiding om N@tschool gebruiksvriendelijker in te richten.

5 Bijlagen

Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding

Onderzoeken

Het kunnen formuleren en herformuleren van een ontwerpvraagstuk. D.m.v. van onderzoek tot de kern van dat vraagstuk kunnen komen. Informatie valideren en er conclusies uit trekken als uitgangspunt voor het verdere ontwerpproces.

Toelichting:

- Je voert onderzoek uit op een gestructureerde wijze door een heldere onderzoeksvraag te formuleren, je te verdiepen in de context/domein, relevante bronnen te identificeren, methoden te selecteren, bruikbare informatie te destilleren en je antwoorden te verifiëren.
- Je laat je niet leiden door het eerste antwoord dat je tegenkomt. Je vraagt/zoekt door totdat de kern van het vraagstuk helder is en vanuit verschillende invalshoeken is bekeken.
- Je formuleert op basis van inzichten uit onderzoek conclusies die als uitgangspunt dienen voor beslissingen in het ontwerpproces.

Concept ontwikkelen

Mogelijkheden bedenken om waarde te creëren voor gebruiker en opdrachtgever. Doelbewust experimenteren, grenzen opzoeken en overschrijden om te komen tot niet voor de hand liggende concepten.

Toelichting:

- Je benadert een ontwerpvraagstuk vanuit meerdere invalshoeken en disciplines om tot verrassende oplossingen te komen.
- Je verbindt wensen en doelen van gebruikers en opdrachtgevers en bepaalt welke middelen je daarbij gaat inzetten.
- Je voert doelgericht experimenten uit om inzicht te krijgen in factoren die bepalend zijn voor je ontwerp.
- Je maakt gebruik van creatieve technieken om ideevorming te stimuleren.
- Je concept voor een product, dienst of beleving creëert waarde voor alle belanghebbenden.
- Je ontwikkelt concepten waarin organiserende principes en inzichten waarneembaar zijn.
- Je evalueert je concept op doelstellingen, randvoorwaarden en haalbaarheid.

Verbeelden

Vormgeven van plannen, ideeën en visies. Overtuigen en verleiden met inspirerende visualisaties, prototypes, verhalen en presentaties.

Toelichting:

- Je geeft een blik naar de toekomst, brengt ideeën, plannen en visies tot leven.
- Je brengt vorm, functie en betekenis samen.
- Je maakt een idee, concept of visie concreet en tastbaar door low- en high-fidelity prototypes te ontwikkelen.
- Je kiest de juiste middelen, presentatievormen en 'tone-of-voice' om je ideeën en boodschap op inspirerende en overtuigende wijze over te brengen.

- Je maakt prototypes om van te leren en verschillende oplossingen te onderzoeken.
- Je maakt gebruik van methoden en technieken om je ontwerpen/prototypen o.b.v. je uitgangspunten en doelstellingen te evalueren.

Realiseren

Ideeën uitwerken naar betekenisvolle interactieve producten, diensten en belevingen. Aandacht hebben voor detail zonder de grote lijn uit het oog te verliezen. Verzorgd kunnen werken en op tijd leveren. Creatief kunnen omgaan met beperkingen, vasthoudend zijn, doorzetten.

Toelichting:

- Je geeft gestalte aan betekenisvolle interactieve producten, diensten en belevingen.
- Je kunt de bouwstenen van je ontwerp ordenen en samenvoegen tot één coherent en consistent geheel.
- Je kunt in- en uitzoomen. Je hebt oog voor detail en bent in staat om de grote lijn in de gaten te houden.
- Je bent punctueel en levert werk verzorgd en tijdig op. Je communiceert erover als dit niet haalbaar is.
- Je zorgt dat jouw deliverables overdraagbaar zijn aan andere professionals (bijv. developers) die zorgdragen voor de verdere realisatie en implementatie van product of dienst.
- Je voert een eindcontrole uit om te kijken of jouw realisatie aansluit bij de oorspronkelijke uitgangspunten en doelstellingen.

Empathie

Inleven in waarden, behoeften, drijfveren en ambities van klanten, gebruikers en collega's voor inspiratie en mogelijkheden tot innovatie. Sensitief zijn voor mens en omgeving.

Open staan voor andere denk- en levenswijzen.

Toelichting:

- Je stelt de gebruiker centraal in het ontwerpproces.
- Je bent nieuwsgierig naar wat mensen drijft en wat betekenisvol voor hen is. Je kunt verklaren hoe jouw oplossingen hierop aansluiten.
- Je kunt je verplaatsen in hoe andere mensen denken en voelen. De inzichten die hieruit voortkomen neem je als uitgangspunt voor je ontwerpproces.
- Je begrijpt welke omgevingsfactoren (context) van invloed zijn op de interactie tussen een gebruiker en jouw product. Je betreft deze factoren daarom in je ontwerp oplossing.
- Je stelt je bescheiden op wanneer nodig, je luistert en kijkt aandachtig, je respecteert levens- en zienswijzen van anderen.
- Je betreft de mens actief bij je ontwerpbeslissingen, door inzichten te verwerven in het dagelijkse leven van de gebruiker, zijn doelen en motieven, maar ook zijn beperkingen.

Multidisciplinair werken

Kunnen samenwerken in multidisciplinair verband en in staat zijn om daarin het (eigen) werkproces en werkomgeving te organiseren.

Toelichting

- Je kunt werken in vaste en minder vaste samenwerkingsverbanden.
- Je kunt in samenwerkingsverbanden bruggen bouwen tussen disciplines, culturen en nationaliteiten.
- Je hebt een persoonlijke visie op geschikte werkwijzen, welke stappen er gezet moeten worden en welke middelen en expertise er nodig zijn.
- Je bent in staat je eigen werkproces en werkomgeving te organiseren.
- Je bent oprecht in je samenwerking met collega's en andere belanghebbenden.
- Je weet wat je kunt bijdragen aan het samenwerkingsverband. Je (her)kent de kwaliteiten van je teamleden en weet deze in te zetten bij de samenwerking.
- Je bouwt aan een relevant netwerk met verschillende belanghebbenden.
- Je hebt een oplossingsgerichte houding. Je stelt je flexibel op wanneer een project niet volgens plan verloopt en gaat op zoek naar andere manieren om je plannen te realiseren.
- Je geeft bij je werkzaamheden aan wat jij verwacht en nodig hebt om je werk goed te kunnen doen.

Rationale & Emotionale

Antwoord kunnen geven op de 'waarom-vraag' en de gevolgen kunnen overzien van ontwerp-beslissingen. De mens centraal stellen in alle ontwerpkeuzes en deze onderbouwen op basis van onderzoek, theorie, best practices en intuïtie.

Toelichting:

- Je kunt de 'waarom-vraag' beantwoorden op basis van onderzoek, best practices en theorie.
- Je neemt intuïtie en gut-feeling serieus als informatie tijdens het ontwerpproces en weet deze te onderbouwen.
- Je kunt de consequenties (o.a. juridisch, technisch, financieel en ethisch) van je ontwerpbeslissingen overzien voor gebruiker, opdrachtgever, het product, de context etc.

Je denkt na over wat het effect is van je product, zowel op de korte als lange termijn en neemt deze informatie mee in je ontwerpproces.

Signatuur

Het hebben van een eigenwijze en eigentijdse kijk op ontwerp-vraagstukken en bijbehorende oplossingen en deze visie kunnen uitdragen en delen met anderen.

Toelichting:

- Je hebt een persoonlijke en eigentijdse visie op ontwerp-vraagstukken en het vakgebied.
- Met jouw visie onderscheid je je van andere professionals.
- Je draagt jouw visie overtuigend uit in je werk en in contact met collega's en andere belanghebbenden.

Je geeft gevraagd en ongevraagd advies.

Adaptief leren

Voortdurend leerdoelen formuleren door te reflecteren op leerproces, werkproces en veranderende context. Inspelen op kansen en ontwikkelingen.

Toelichting:

- Je weet welke kennis en vaardigheden jij nodig hebt om jouw doelen te bereiken en kunt deze beschrijven. Het gaat daarbij om vakkennis die jij nodig hebt om je te blijven ontwikkelen in je beroep, maar ook om domeinkennis om jouw projecten succesvol te kunnen uitvoeren.
- Je kunt aangeven hoe jij te werk gaat, hoe jij te werk bent gegaan, jij kunt reflecteren op hoe jij te werk bent gegaan, wat jij goed hebt gedaan en wat jij beter had kunnen doen.
- Je bent nieuwsgierig naar de laatste ontwikkelingen (op het gebied van technologie, menselijk gedrag, wetenschap, maatschappij, economie, politiek, cultuur), herkent welke ontwikkelingen relevant zijn voor jouw beroep en hoe jij deze kunt benutten.
- Je deelt jouw kennis actief met collega's, teamleden, opdracht-gevers en andere belang-hebbenden o.a. door te publiceren en workshops/presentaties te geven.
- Je durft risico's te nemen en buiten de gebaande paden te gaan. Je kunt omgaan met onzekerheid

Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma

Voltijd

Opleiding CMD, leerjaar 1, jaar 2013-2014, vt. COHORT 2013			
ROM	Cursusnaam	Cursuscode	sp
	Onderwijsperiode 1 & 2		
PG	Design Basics (elements & principles of design)	CMDDES0117	5
KG	Design Research & Use Context	CMDDES02-4	3
KG	Customer Understanding	CMDMAR02-1	3
KG	Behind Interactive Media	CMDDEV02-2	3
KG	Creative Tools	CMDMEC01-1	3
KG	History of Design	CMDHIS01-1	3
SG	0-meting Engels	CMIEN00	0
SG	0-meting Nederlands	CMIINE00	0
SG	Ondersteuningsmodule Nederlands	CMIDNE00*	1
SG	Ondersteuningsmodule Engels	CMIDEN00*	1
SG	Studieloopbaancoaching 1	CMDSLC01-1	0
PG	Start Project	CMDPRJ01-1	4
	Onderwijsperiode 3 & 4		
PG	Information Design	CMDDES02-2	5
PG	Navigation & Structure	CMDDES02-5	3
PG	Designing Dialogues	CMDDES02-6	3
KG	Branding	CMDMAR02-2	3
KG	Prototyping (D)	CMDDEV02-6	3
KG	Identity	CMDMEC01-2	3
KG	History of Media	CMDHIS01-2	3
PG	Integraal Project	CMDPRJ0110	4
SG	Keuzeonderwijs/Deficiëntie	KEUZE	6
SG	Studieloopbaancoaching 1	CMDSLC01-1	3
			60
Opleiding CMD, leerjaar 2, jaar 2013-2014, vt. COHORT 2012			
ROM	Cursusnaam	Cursuscode	sp
	Onderwijsperiode 1 & 2		
	<i>Een keuze dient gemaakt te worden uit:</i>		
PG	<i>Project Experience</i>	CMDPRJ0111	8
PG	<i>Open Project</i>	CMDPRJ01XX	
KG	Experience Branding	CMDMAR01-4	3
KG	Experience Design	CMDDES01-8	3

KG	Screen Design	CMDDES0110	3
KG	Visual Programming	CMDDEV01-1	3
KG	Media & creativiteit (Organising without organisation)	CMDMEC01-6	2
KG	Media & creativiteit (Privacy, reputation & control)	CMDMEC01-7	2
KG	Business writing	CMDBSK0113	1
SG	Keuzeonderwijs	KEUZE	2
SG	Studieloopbaancoaching 2	CMDSLC01-2	0
	Onderwijsperiode 3 & 4		
PG	Project Emerging Media 1	CMDPRJ01-7	4
KG	Design for Mobile	CMDDES01-7	3
KG	Concept Development	CMDMAR01-5	3
PG	Trends Research	CMDMEC01-5	2
PG	Project Emerging Media 2	CMDPRJ01-8	4
KG	Dare to Design	CMDDES0113	3
KG	Building Behaviour	CMDDEV02-5	3
KG	Research methodology	CMDMEO02-1	3
KG	English Presentations	CMDBSK01-7	1
SG	Keuzeonderwijs	KEUZE	4
SG	Studieloopbaancoaching 2	CMDSLC01-2	3
			60

Opleiding CMD, leerjaar 3, jaar 2013-2014, vt. COHORT 2011

ROM	Cursusnaam	Cursuscode	sp
	Onderwijsperiode 1 & 2		
PG	Stage	CMDSTG01-1	24
KG	Adviesvaardigheden	CMDBSK15-1	1
	Onderwijsperiode 3		
KG	Design This! 1	CMDDST01-1	4
PG	MediaLab 1	CMDLAB01-1	4
KG	Design for Conversion	CMDMAR02-7	3
KG	Design Theory	CMDDES0114	3
PG	Ubiquitous Computing	CMDDEV01-8	3
SG	Studieloopbaancoaching 3	CMDSLC01-3	0
	Onderwijsperiode 4		
KG	DesignThis! 2	CMDDST01-2	4
PG	MediaLab 2	CMDLAB01-2	4
KG	Service Design	CMDMAR01-6	3
KG	Design Psychology	CMDDES0115	3
KG	Motion Design	CMDDES01-9	3
SG	Studieloopbaancoaching 3	CMDSLC01-3	1
			60

Opleiding CMD, leerjaar 4, jaar 2013-2014, vt. COHORT 2010			
ROM	Cursusnaam	Cursuscode	sp
SG	Minor	MINOR	30
KG	Thesis Proposal	CMDMEO02-4	5
SG	Studieloopbaancoaching 4	CMDSLC01-4	1
PG	Afstuderen	CMDAFS01	24
			60

Deeltijd

Opleiding CMD, leerjaar 1, jaar 2013-2014, dt. COHORT 2013			
ROM	Cursusnaam	Cursuscode	sp
	Onderwijsperiode 1 & 2		
PG	Design Basics	CMDDES117D	4
KG	Design research & use context	CMDDES104D	2
KG	Behind Interactive Media A	CMDDEV12AD	3
SG	Tools for Design	CMDDEV103D	2
KG	Creative Tools	CMDMEC101D	3
KG	History of Media & Design	CMDHIS103D	3
SG	Nederlands	CMDNED101D	1
SG	Basic English	CMDENG101D	1
PG	Game of Life	CMDPRJ111D	4
PG	Werkpraktijk jaar 1	CMDWPR101D	0
SG	Studieloopbaancoaching jaar 1	CMDSLC101D	0
	Onderwijsperiode 3 & 4		
KG	Information Design	CMDDES102D	4
KG	Customer Understanding	CMDMAR101D	3
KG	Navigation & Structure	CMDDES105D	2
KG	Prototyping (D)	CMDDEV106D	3
KG	Designing Dialogues	CMDDES106D	2
KG	Research Methodology	CMDMEO101D	3
KG	Screen Design (D)	CMDDES110D	3
PG	Integraal Project	CMDPRJ110D	4
PG	Werkpraktijk jaar 1	CMDWPR101D	10
SG	Studieloopbaancoaching jaar 1	CMDSLC101D	3
			60
Opleiding CMD, leerjaar 2, jaar 2013-2014, dt. COHORT 2012			
ROM	Cursusnaam	Cursuscode	sp
	Onderwijsperiode 1&2		
KG	Experience Branding	CMDMAR104D	3
KG	Experience Design	CMDDES108D	3
KG	Prototyping (B)	CMDDEV206D	3
PG	Project Emerging Media	CMDPRJ107D	4
KG	Trend Research	CMDMEC105D	2
PG	Werkpraktijk jaar 2	CMDWPR102D	0
KG	Design Theory	CMDDET01DT	2
SG	Studieloopbaancoaching jaar 2	CMDSLC102D	0

	Onderwijsperiode 3 & 4		
KG	Screen Design (B)	CMDDES210D	3
KG	Modular Design & Development	CMDDEV107D	3
KG	Concept development	CMDMAR105D	3
KG	Design for mobile	CMDDES107D	3
KG	Mobilizing Crowds & Control	CMDMCR101D	2
PG	Medialab 1	MEDLAB101D	4
PG	Werkpraktijk jaar 2	CMDWPR102D	20
KG	Onderhandelen & Conflicthantering	CMDBSK105D	2
SG	Studieloopbaancoaching jaar 2	CMDSLC102D	3
			60

Opleiding CMD, leerjaar 3, jaar 2013-2014, dt. COHORT 2011

ROM	Cursusnaam	Cursuscode	sp
	Onderwijsperiode 1		
SG	Minor	MINOR	0
SG	Studieloopbaancoaching 5	MEDSL502D	0
	Onderwijsperiode 2		
SG	Minor	MINOR	20
SG	Studieloopbaancoaching 5	MEDSL502D	1
	Onderwijsperiode 3		
PG	Project PIN (project internationaal)	CMIPIN11DT	0
PG	Design this & service design	CMDDT102D	0
KG	Design Psychology	CMDDES01DT	2
KG	Crosscultural Media	CMDCCM01D	2
KG	Engels Pitch Yourself	CMIENG01DT	2
KG	Design for Conversion	CMDMAR107D	2
SG	Studieloopbaancoaching 6	MEDSL602D	0
	Onderwijsperiode 4		
PG	Project PIN (project internationaal)	CMIPIN11DT	5
PG	Design this & service design	CMDDT102D	7
KG	Ubiquitous Computing	CMDFDU01D	3
KG	Coachend Leiderschap	CMIBSK70DT	2
KG	Engels rapporteren	CMIENG02DT	2
SG	Studieloopbaancoaching 6	MEDSL602D	1
PG	Assesment 3	CMIBAS04DT	11
			60

Opleiding CMD, leerjaar 4, jaar 2013-2014, dt. COHORT 2010

ROM	Cursusnaam	Cursuscode	sp
	Onderwijsperiode 1		
SG	Afstuderen	CMDAFS01DT	0
KG	Thesis Proposal	MEDMO201D	2
KG	Design Theory	CMDDES114D	2
PG	Design This 3	CMDDT301D	2
	Onderwijsperiode 2, 3, 4		
SG	Afstuderen	CMDAFS01DT	24
PG	Final assesment	CMIFAS01DT	30
			60

Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris

Nadere informatie over de achtergronden van de leden van het beoordelingspanel en secretaris:

De heer drs. J. van Mastrigt-Ide

De heer Van Mastrigt-Ide is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van communicatie en game design and development en vanwege zijn inzicht in de internationale ontwikkelingen in dit werkveld. Bovendien heeft de heer Van Mastrigt-Ide onderwijservaring als hogeschool hoofddocent, lector en fellow bij de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht. Hij ontwikkelde Europa's eerste voltijds master en bachelorprogramma in Game Design aan de HKU. Hij was jarenlang aan de HKU verbonden als lector Art & Technology en als hoofd van de game- en interactie-opleidingen. Sinds 2011 werkt hij als ondernemer en adviseur op het gebied van (sociale) innovatie in het algemeen en applied game design in het bijzonder. Hij is tevens voorzitter van de Dutch Game Garden. Voor deze visitatie heeft de heer Van Mastrigt-Ide onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2007 – 2010 Management Development Traject, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht
1991 – 1997 Doctoraal Communicatiewetenschap, Radboud Universiteit Nijmegen
1990 – 1991 Propedeuse Politicologie, Radboud Universiteit Nijmegen

Werkervaring:

2011 - heden Consultant JRNVM
2011 – heden Voorzitter Dutch Game Garden
2011 – heden Fellow Games & Interaction, HKU
2006 – 2011 Lector Kunst & Techniek, HKU
2005 – 2007 Faculteitsbestuur faculteit Kunst Media & Technologie, HKU
2002 – 2007 Hogeschool hoofddocent, Courseleader, HKU
1994 – 2006 Founding Partner GX

De heer drs. G.D. Rijken

De heer Rijken is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van communication and multimedia design. De heer Rijken is directeur van STEIM, een lab voor elektronische muziekinstrumenten, waar veel in eigen beheer wordt gemaakt en talloze musici worden begeleid. Hij is daarnaast lector informatietechnologie en samenleving bij de Haagse Hogeschool. Vanuit zijn lectoraat werkt hij veel met interactieve producten voor culturele instellingen als musea en bibliotheken. Voor deze visitatie heeft de heer Rijken onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1980-1988 Psychologie (cognitiewetenschap met bijvakken sonologie en informatica)

Werkervaring:

2008-heden STEIM: directeur
2001-heden De Haagse Hogeschool: Lector Informatietechnologie en Samenleving

1997-2001	TBWA/Company Group: directeur van TBWA/e-Company en strategy director van Company Group
1995-2005	VPRO digitaal: co-hoofd van afdeling en projectinitiator
1994-2001	Rietveld Academie/Sandberg Instituut: Docent bij en hoofd van opleiding Ontwerpen van het SI.
1994-1995	Vormgevingsinstituut: staf van Doors of Perception conferentie
1990-1994	Initiator en hoofd van opleiding Interaction Design en Centrum voor Interaction Design
1988-1990	Hogeschool voor de Kunsten Utrecht: docent/onderzoeker bij het Centrum voor Kennistechnologie

Overig:

- Voorzitter van de commissie e-cultuur van de Raad voor Cultuur
- Voorzitter van de 'EU working group on cultural and creative industries'

Publicaties:

- Boek 'Buiten Spelen, woudlopershandboek voor de erfgoedmedewerker 2.0'
- Hoofdstuk in boek 'Open Design NOW' (2011)
- Raad voor Cultuur nota 'Netwerken van Betekenis'

De heer drs. P.J. Bogaards

De heer Bogaards is ingezet vanwege zijn expertise op het gebied van informatieontwerp en -architectuur en gebruikersgericht ontwerpen. Hij is momenteel eindredacteur, coach en curator 'BiRDS on a W!RE' (Informaat) nadat hij in 2006 als projectleider 'Design for digital User eXperience' bij Informaat was begonnen. Voor de oprichting van BogieLand was de heer Bogaards hoofd van de InfoDesign & Usability Group van Razorfish Europe en informatie- en interface-ontwerper bij Informaat. Hij was (mede)verantwoordelijk voor het ontwerp van de gebruikersinterface, site-architecturen, de navigatie en algehele bruikbaarheid van diverse toepassingen bij opdrachtgevers, zoals eBay, Elsevier Science, IBM, Nissan, Nokia en Vodafone. Sedert 2006 is de heer Bogaards betrokken bij een initiatief de beroepspraktijk en het vakgebied van 'user eXperience design' in Nederland te stimuleren. Voor deze visitatie is de heer Bogaards individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1989	Universiteit van Amsterdam (Instructietechnologie) - cum laude
1989	Universiteit van Amsterdam (Toegepaste taalwetenschappen)
1976	Pedagogische academie te Den Haag

Werkervaring:

2012 – heden	Eindredacteur, coach en curator 'BiRDS on a W!RE' (Informaat)
2011 – heden	Redactioneel adviseur Rosenfeld Media
2006 – 2012	Projectleider 'Design for digital User experience' (DdUX.org), Informaat
2003 – heden	Oprichter van BogieLand: Informatieontwerp & informatiearchitectuur
2001 – 2003	Informatieontwerper/Projectleider - Razorfish Europe (Amsterdam)
2000 – 2001	Hoofd Informatieontwerp - Razorfish Amsterdam
1997 – heden	Contentcurator 'informatieondesign.org'
1997 – 2000	Architect Webtoepassingen/B2B e-Commerce adviseur- SRC Caledon Business Technologies
1990 – 1997	Informatieontwerper en documentatie-ingenieur - Informaat

- 1988 – 1990 Interaction Manager - Institute for Interaction Management (een initiatief van Philips, Sony, NFTVA, Enter Training, en Universiteit van Amsterdam)
- 1985 – 1988 Interface en informatie ontwerper en ontwikkelaar van geautomatiseerde testsystemen voor tweede taalverwerving
- 1980 – 1995 Leraar Tweedetaalverwerving - Amsterdamse School voor Volwassenen

Overig

Informatie omtrent achtergronden, opleiding, werkervaring en inhoudelijke deskundigheid:

www.bogieland.com

www.informationdesign.org en www.about.me/peterbogaards

Mevrouw A.N. van de Kamp

Mevrouw Van de Kamp is ingezet als studentlid. Zij volgt de opleiding Communication & Multimedia Design aan Avans Hogeschool, waar zij tevens penningmeester is van de studievereniging en de PR voor het introkamp heeft gedaan. Mevrouw Van de Kamp is representatief voor de primaire doelgroep van de opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het domein. Voor deze visitatie is mevrouw Van de Kamp aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

- 2011 – heden Communication & Multimedia Design - Avans Hogeschool te Breda
- 2011 Cursus Spaans - Spanish School Enforex te Sevilla, Spanje
- 2010 Bouwkunde - Avans Hogeschool te 's-Hertogenbosch

Werkervaring:

- 2013 – heden Medewerker bij Post NL balie - Bruna Vaassen
- 2009 – heden Kassa en winkel medewerker - Bruna Vaassen
- 2009 – 2011 Horeca medewerker - Cumlaude Events, Zwijndrecht
- 2007 – heden Kassa- en winkelmedewerker - Intertoys Vaassen

Mevrouw drs. M. Schoots

Mevrouw Schoots is ingezet als NQA auditor. Zij is deskundig op het gebied van opleidingen en trainingen. Zij werkte als teamleider en projectmanager business development bij de Faculteit Economie en Management van de Hogeschool Utrecht. Daarna werkte zij als senior programma manager bij Hogeschool ISBW (Schouten en Nelissen) en Hogeschool ICM. Mevrouw Schoots was daar verantwoordelijk voor de aansturing van onder andere hbo-bacheloropleidingen in marketing, communicatie, sales, personeelsmanagement, management en bedrijfskunde. Sinds 2009 werkt zij als zelfstandig opleidingsadviseur. Mevrouw Schoots heeft in het najaar van 2012 deelgenomen aan de training van de NVAO en is gecertificeerd secretaris.

Opleiding:

- 2012 Training secretaris (*gecertificeerd*) NVAO
- 2011 E-learning (*Mastermodule*) Open Universiteit
- 2008 Competenties en competentiegericht leren (*Mastermodule*) Open Universiteit
- 2007 Methodisch ontwerpen van opleidingstrajecten (*opleiding*) Schouten & Nelissen
- 2005 Nima A Marketing (*diploma*)

2002 Management en Bedrijfsvoering (*diploma*) Hogeschool van Utrecht
2001 Arbeid, Management & Organisatie (*doctoraaldiploma*) Universiteit Utrecht
Afstudeerrichting van de studie Algemene Sociale Wetenschappen
1997 Atheneum (*diploma*) Sint-Vituscollege, Bussum

Werkervaring:

2013 – heden Netherlands Quality Agency, auditor
2009 – heden Zelfstandig opleidingsadviseur:
- Adviseur hoger onderwijs (curriculumontwerp, kwaliteitszorg, innovatie)
- Ontwerper en projectleider bedrijfsopleidingen
2008 – 2011 Senior programma manager - ICM Opleidingen & Trainingen
2006 – 2008 Programma manager/ Business Development manager - ISBW (Schouten & Nelissen)
2005 – 2006 Hoofd Bureau Deeltijd a.i. - Hogeschool Utrecht, Faculteit Economie en Management
2004 – 2006 Projectmanager Business Development - Hogeschool Utrecht, Faculteit Economie en Management
2001 – 2004 Hoofd Onderwijsbureau - Hogeschool Utrecht, Faculteit Economie en Management

Bijlage 4: Bezoekprogramma

Dag 1: woensdag 25 september

12.30-13.30 uur	Lunch: kennismaking, toelichting kader, eerste indrukken
13.30-14.00 uur	Open spreekuur
14.00-14.30 uur	Rondleiding
14.30-16.30 uur	Beoordelen afstudeerdossiers
16.30-17.15 uur	Bespreken afstudeerdossiers
17.15- 18.30 uur	Bestuderen overig materiaal en voorbereiden gesprekken
19.00 uur	Diner in het hotel

Dag 2: donderdag 26 september

Tijdstip & locatie	Programmaonderdeel	Deelnemers (maximaal 6 à 8)
H2 014		
08.30 - 09.15 uur	Blok Inhoud I: afstuderen	<p>drs. Saskia Best (docent Concept Development met name in hoofdfase, minorcoördinator, afstudeercoördinator, internationalisering, modulebeheerder, afstudeerbegeleiding)</p> <p>ir. Jacqueline Philippen (docent Interaction Design, afstudeerbegeleider)</p> <p>drs. Peter van Waart (hoofddocent, lectoraat, afstudeerbegeleider, curriculumcommissie, minorcoördinator)</p> <p>Marije Smits (docent Design, afstudeerbegeleider, modulebeheerder)</p> <p>dr. Rob van der Willigen PHD (docent Research, afstudeerbegeleider, toetscommissie, opleidingscommissie, modulebeheerder)</p> <p>drs. Patrick van Thiel (docent Design This DT, afstudeerbegeleider)</p> <p>Jeroen Hulscher (bedrijfsbegeleider bij afstuderen, Microsoft)</p>

09.30 - 10.15 uur	Blok Inhoud II: afstudeerfase	<p>Carlos Da Silva Andrade (afgestudeerd in 2013, thans eigen bureau Woolfz i.o.)</p> <p>Miriam de Knijff (afgestudeerd in 2012, Ontwerper Digitale Media bij Proforma)</p> <p>Odette Jansen (afgestudeerd in 2012, thans Consultant Design & Serious Games bij Redmax)</p> <p>Ivar van den Broek (afgestudeerd in 2012, designer bij Mangrove).</p> <p>Sybren Wartna (afgestudeerd in 2011, interactive developer Mirabeau)</p>
10.30 - 11.15 uur	Blok Inhoud III: propedeuse en hoofdfase	<p>2^e jaar VT: Harin Familia Turbi (MBO Grafisch Lyceum – Grafische Vormgeving)</p> <p>2^e jaar VT: Joyce van de Wereld (MBO Grafisch Lyceum – Ruimtelijke presentatie en stand-, winkel- en decorvormgeving; + 1 jaar HBO Grafische Vormgeving (WDKA)</p> <p>3^e jaar VT: Bram Boersma (MBO Filiaalbeheerder, 2 jaar CMD Den Haag)</p> <p>3^e jaar DT: Mike Zonnevrijlle (Colloquium Doctum)</p> <p>4^e jaar VT: Gael van Heijst (HAVO)</p> <p>4^e jaar VT: Nina Smit (buitenlands diploma(VWO in Griekenland)</p>
11.30 - 12.15 uur	Gesprek met docenten	<p>drs. Joke Mulder (docent Research met name in hoofdfase, afstudeerbegeleiding, IMR)</p> <p>Ellen Spoel (docent Projects hoofdfase, honoursprogramme, stagecoördinator, stagebegeleider, modulebeheerder MediaLab)</p> <p>Jim Boekbinder (docent Interaction Design met name in propedeuse, modulebeheerder)</p> <p>Mieke van der Wilt (docent Visual Design met name in propedeuse in VT en DT)</p> <p>Sanka Smeets (docent studieloopbaancoaching en projecten, met name in hoofdfase,</p>

		<p>modulebeheerder)</p> <p>Elske Revelman De Vries (docent Media & Creativity met name in hoofdfase in VT en DT, toetscommissie, afstudeerbegeleider, modulebeheerder)</p> <p>drs. Raul Martinez Orozco (docent Visual Design met name in propedeuse, afstudeerbegeleider, modulebeheerder)</p> <p>Jasper Schelling (docent Design met name in de hoofdfase, lectoraat, afstudeerbegeleider, modulebeheerder, voorzitter toetscommissie, curriculumcommissie)</p>
12.15 - 13.15 uur	Lunchpauze + overleg / extra bestuderen materiaal	Panel
13.15 - 14.00 uur	Blok Borging	<p>Jasper Schelling (docent Design met name in de hoofdfase, lectoraat, afstudeerbegeleider, modulebeheerder, voorzitter toetscommissie, curriculumcommissie)</p> <p>dr. Rob van der Willigen (docent Research, afstudeerbegeleider, toetscommissie, opleidingscommissie, modulebeheerder)</p> <p>drs. Peter van Waart (hoofddocent, lectoraat, afstudeerbegeleider, curriculumcommissie, minorcoördinator)</p> <p>Bas Leurs (docent Design met name in de hoofdfase, lectoraat, modulebeheerder, afstudeerbegeleider, curriculumcommissie)</p> <p>Sandra Hekkelman (docent bij Mediatechnologie, voorzitter examencommissie)</p> <p>Jantien Slob (docent Design, stagecoördinator, toetscommissie, examencommissie, stagebegeleider)</p> <p>Mio van der Lijn (docent Development, voorzitter. opleidingscommissie, afstudeerbegeleider)</p> <p>Arie van Baarle (vertegenwoordiger werkveld, User Advocate)</p> <p>Stephan Poelsma (vertegenwoordiger werkveld, DPI)</p>

14.15 - 15.00 uur	Gesprek met opleidingsmanagement	Tim Fleumer, onderwijsmanager CMD Erwin Borgmeier, onderwijsmanager CMD Hans Maas, directeur CMI
15.15 - 15.45 uur	Eventuele extra gesprekken	Nader bepaald door het panel
15.45 - 16.45 uur	Beoordelingsoverleg Panel	Panel
16.45 - 17.30 uur	Terugkoppeling aan opleidingsmanagement	Opleidingsmanagement, mogelijk aangevuld met enkele 'kerndocenten'

Bijlage 5: Bestudeerde documenten

Documenten die digitaal naast de KR via de NQA-portal zijn aangeleverd:

Vereiste bijlagen (handleiding NQA)	Naam document	Opmerkingen
Standaard 1:		
Eindkwalificaties van de opleiding	Dekkingsmatrix/BOKS Opleidingsprofiel 2013	
Gebruikte nationale kwalificatieraamwerk of domeinspecifieke referentiekader	Landelijk opleidingsprofiel CMD met landelijke BOKS 2013 Landelijke benchmark 2012	
Inzicht in de relatie van eindkwalificaties met Dublin descriptor, voor zover het betreffende kwalificatieraamwerk hier niet in voorziet	Onderdeel van de toelichting op de CMD eindtermen en opleidingsprofiel	
Standaard 2:		
Beknopt curriculumoverzicht, met opbouw van studiejaar incl. aantal EC per onderdeel	Hogeschoolgids 12/13 Hogeschoolgids 13/14 Curriculumschema's van alle varianten OER	
Beschrijvingen van onderwijseenheden, waarin vermeld: eindkwalificaties, leerdoelen, beknopte inhoud, voorgeschreven literatuur, werkvormen, toetsvormen, studiepunten en docent	Korte beschrijving meest recente modulehandleidingen 2012/13/14 VT en DT Overzichtslijst keuzecursussen Overzichtslijst minoren	Voor de deeltijd zijn de korte modulewijzers aangeleverd voor zover deze anders zijn dan bij de VT voor jaar 1 en 2 én voor jaar 3 en 4.
Literatuurlijst (verplichte en aanbevolen literatuur)	Literatuurlijst	Literatuurlijst is opgenomen in de dekkingsmatrix/BOKS
OER	Zie hierboven	
Samenvattend overzicht van de docenten met informatie over (dus geen CV's)	Teamprofiel en curricula vitea	

Standaard 3:		
Documenten waaruit blijkt op welke wijze de kwaliteit van de toetsen en beoordeling worden geborgd	Toetsbeleid CMI DB/27/6 Toetsplan CMD13/14 Werkplan Werkplan toetscie: overzicht evaluaties toetsen juni 2013 Werkinstructie Toetscommissie Werkinstructie Uitvoeren kwaliteitscontrole toetscommissie CMD Mandaat toetscommissie 2012/13v 0.9 CMD checklist toetsen Concept Jaarverslag toetscie 12/13	Het jaarverslag van de toetscommissie is nog een concept jaarverslag
Documenten waaruit blijkt dat de toetsen en beoordeling valide en betrouwbaar zijn	Zie hierboven	
Stage- en afstudeerhandleidingen	Stagehandleiding 2013/14 VT Afstudeerhandleidingen 2012/13 VT en DT	
Overzichtslijst met alle afstudeerwerken (waaruit bereikte eindniveau kan worden afgeleid) van de laatste twee jaar (van alle varianten)	Overzichtslijst afstudeerwerken	Zoals afgesproken wordt deze lijst aangeleverd op 1 augustus.
Vier afstudeerwerken met gemotiveerde beoordelingen, van alle varianten. Evenwichtig gespreid in een range van net voldoende tot zeer goed (hard copy). In het geval van meerdere varianten worden van alle varianten afstudeerproducten in deze selectie van vier meegenomen.	4 geselecteerde afstudeerwerken	Dit zijn drie werken van voltijd studenten en een werk van een deeltijd student. Deze keuze is gemaakt om een evenwichtig beeld te krijgen van de studenten van CMD.

Overig:		
Overzicht van contacten met het werkveld	Overzicht contacten werkveld	Is opgenomen in de Kritische Reflectie
Rapport van de instellingstoets kwaliteitszorg (indien beschikbaar)	Nog niet beschikbaar	
Overzicht aangeleverde documenten voor NQA	Overzicht aangeleverde documenten NQA 10 juli 2013	

Tijdens het visitatiebezoek lagen de volgende documenten ter inzage:

Geselecteerde afstudeerwerken en beoordelingen

BOKS (leerdoelen, toetsing en literatuur)

Landelijke benchmark

Landelijk profiel en BOKS

Sleutelmodules en toetsen (inclusief minoren en honoursprogramma): Jaar 1: Interaction Design;

Information Design & Design Basics, BIM. Jaar 2: Concept Development; Screen Design; MEO;

Experience Project; Organiseren zonder organisaties. Jaar 3: Stage, Design Theory; Media Lab. Jaar

4: Afstuderen

Honoursprogramma en minoren

Presentatiemap onderwijsbeleid

ROM

Opleidingsprofiel en kritische reflectie

Internationaliseringpresentatie

Jaarplan 2012/13 en jaarverslag 2011/12

DNA CMD

Beleid/Verbeterplan DT

Presentatiemap kwaliteitszorg

Handboek kwaliteit

Resultaten en analyses van: MTO, NSE, HBO monitor en Keuzegids.

Rendementgesprekverslag 2012

Notulen en verslagen, inclusief voorblad met leden van: Curriculum

commissie, Toetscommissie, Examencommissie, Opleidingscommissie, Studentoverleggen.

Rapportage examencommissie t.a.v. eindniveau

Rapportage alumni

Rapportage Adviesraad

Stagedossier

Afstudeerdossier

Presentatiemap toetsing

Toetsbeleid CMI

Gepubliceerde papers

Eindexamengidsen (TAG)

Lectoraat

Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

Hieronder staat een overzicht van de studenten van wie het panel de afstudeerwerken heeft bestudeerd.

Door de opleiding geselecteerd:

1	0805659	Voltijd
2	0800278	Voltijd
3	0817367	Voltijd
4	0235938	Deeltijd

Door het panel geselecteerd:

5	0803598	Voltijd
6	0823680	Voltijd
7	0810268	Voltijd
8	0775276	Voltijd
9	0794013	Voltijd
10	0788923	Voltijd
11	0815053	Voltijd
12	0778490	Voltijd
13	0764139	Voltijd
14	0792275	Voltijd
15	0762711	Voltijd
16	0798577	Voltijd
17	08275564	Deeltijd
18	0758604	Deeltijd
19	0523324	Deeltijd

Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de opleiding:

Communication and Multimedia Design

Instelling: Hogeschool Rotterdam

Visitatiedatum: 25 en 26 september 2013

Ondergetekende: ... T. FLEUMER

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: ... ONDERWIJS MANAGER

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, *waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan*, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized 'T' followed by a long horizontal stroke and a small flourish at the end.

Datum:

06-09-2013